

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Yttrande
2021-03-09

Beteckning
282-55979-2020

Sida
1(5)

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
narningsdepartementet@regeringskansliet.se

Krav på att hålla djur lösgående

Er beteckning: N/2020/02300

Länsstyrelsen i Västra Götalands län yttrar sig över Näringsdepartementets remiss av Jordbruksverkets rapport Krav på att hålla djur lösgående - konsekvenser, övergångsbestämmelser och andra incitament än lagstiftning (rapport 2019:17).

Sammanfattning och övergripande synpunkter

Länsstyrelsen tillstyrker rapportens förslag i stora drag.

Länsstyrelsen håller med om att en övergångstid är nödvändig för att minska de negativa konsekvenser som en alltför snabb omställning till lösgående system leder till. Vi föredrar förslaget med en lång tidsatt övergångstid. Vi anser inte att det är ett bra alternativ att kravet börja gälla för varje enskild gård först vid den tidpunkt då nuvarande djurhållare upphör med sin djurhållning.

Länsstyrelsen håller med om att djurhållare av lantraser har möjlighet att göra omställningen om det ges tillräckligt med tid och rådgivning.

Länsstyrelsen tycker det är viktigt att det finns någon form av möjlighet till undantag för att värna fåboddrift.

Länsstyrelsen håller med i utredningens resonemang kring ett nytt riktat stöd för omställning till lösgående system och att det kan ifrågasättas ur flera perspektiv. Om det befintliga investeringsstödet ska användas behöver det dock ses över för att kunna appliceras inom detta område.

Länsstyrelsen stödjer förslaget att omfattande rådgivningsåtgärder kan vara ett verktyg för att underlätta den aktuella omställningen till lösgående system. För att möjliggöra detta behöver en översyn göras av vilka medel som länsstyrelserna kan söka från Jordbruksverket.

Utredningen återkommer i flera kapitel till att många av de aktuella effekterna kan förväntas uppstå på längre sikt oberoende av om det införs ett krav på att hålla djur lösgående. Detta tycker vi är viktigt att ha i åtanke. Om ett krav på lösgående djur införs kan upplevelsen hos de som berörs vara att förändringarna endast beror på kravet. Denna aspekt bör tas hänsyn till vid till exempel kommunikering av ett krav och vid rådgivning.

5.3.2 Ekonomiska konsekvenser för berörda djurhållare – mjölkproduktion

I beräkningarna av de ekonomiska konsekvenserna saknas helt uppgifter om befintliga stallbyggnaders ålder och skick. Det kan antas att ett flertal av de mjölkstallar som berörs är i behov av renovering eller ombyggnation på grund av ålder. Även detta påverkar också de egentliga kostnaderna kring kravet.

Utredningen visar att många av de aktuella effekterna kan förväntas uppstå på längre sikt oberoende av om det krav införs ett krav på att hålla djur lösgående. Man antar alltså att ett flertal av mjölkproducenterna kommer avveckla helt eller ställa om oavsett om kravet införs. Detta har Jordbruksverket dock inte tagit hänsyn till i kostnadsberäkningarna eftersom man räknat på samtliga nuvarande djurhållares omställning till lösdrift. De verkliga kostnaderna som orsakas av kravet skulle sannolikt bli lägre. Jordbruksverket har inte heller gjort någon beräkning där man räknat bort eventuella vinster som kommer av en omställning. Det skulle vara bra om Jordbruksverket kunnat visa vad de slutliga kostnaderna skulle vara inräknat vinsterna för ökad produktion och minskade arbetskostnader.

Ytterligare beräkningar där dessa aspekter tas med skulle kunna vara ett sätt att tydligare visa på att kostnaden för kravet troligen skulle bli längre och kunna upplevas som mindre ingripande.

5.4.1 Konsekvenser för konkurrenskraften hos svenska företag

Utredningen bedömer att 25 % av mjölkbönderna som slutar med mjölkproduktion kommer att ställa om till köttproduktion. Vår farhåga är att det kan påverka köttpriset negativt om alltför många ställer om från mjölkproduktion till köttproduktion samtidigt. Ett tapp i pris skulle vara missgynnande för köttproduktionen. Att vi tappar en viktig del av mjölkproduktionen går heller inte i linje med Livsmedelsstrategins mål att öka mjölkproduktionen.

Utredningen resonerar kring om mjölkpriset kommer öka eller minska i och med kravet på omställningen. Vi håller med om att det inte är troligt att mjölkpriset skulle öka på grund av att det är en mindre grupp lantbrukare får högre kostnader. Den största delen av mjölkorna står redan i lösdrift och har därmed inte högre kostnader.

5.4.4 Påverkan på en levande landsbygd

Länsstyrelsen instämmer i resonemanget i texten. För en levande landsbygd kan en snabb omställning medföra negativa konsekvenser för berörda djurhållare i delar av Sverige där det redan har skett en kraftig minskning i antalet aktiva företag i nötkreaturshållningen under 2000-talet.

5.4.5 Konsekvenser på Miljö och biologisk mångfald

Länsstyrelsen instämmer i utredningens resonemang kring hur ett krav kan påverka miljö och biologisk mångfald. Vi saknar dock perspektivet att mjölkkor främst betar vallar och inte beten med värdefull biologisk mångfald. De mjölkkor som å

andra sidan betar på beten med värdefull biologisk mångfald är troligen mindre besättningar och alltså samma kategori som oftare står uppbundna. En minskning av mjölkkor kan även ge en minskning av ung- och handjur inom mjölkproduktion som betar dessa beten. En annan aspekt som inte tas upp i utredningen är att naturbetesmarkerna i framtiden behöver skötas av ekonomiskt och socialt hållbara lantbruksföretag, och då kan en modern ladugård vara en viktig pusselbit.

6.1.1 Övergångsbestämmelser

Länsstyrelsen håller med Jordbruksverket om att det inte finns några andra lämpliga incitament än lagkrav.

Vi anser att förslaget om en övergångsperiod är att föredra jämfört med förslaget att kravet ska gälla först när en gård byter ägare. Det är dock viktigt med en väl avvägd övergångstid.

För nötkreatur är en lång övergångsperiod att föredra. På så sätt väntar man in de omställningar som skulle inträffa oavsett kravet på lösgående djur, så som generationsskiften, pensioner och ombyggnationer av äldre ladugårdar. Detta kan minska känslan av att man tvingas ställa om eller lägga ner sin verksamhet. På så sätt är det endast de som ändå skulle fortsätta sin verksamhet på lång sikt som i egentlig mening berörs av kravet. Vi anser inte att kravet ska ha som syfte att skynda på ombyggnationer och därmed nedläggningar av verksamheter men att det trots allt behövs ett slutdatum. Därför kan en övergångstid på 15 år vara att föredra snarare än 10 år.

Inom hästhållningen är det inte på samma sätt relevant att invänta en "naturlig" omställning så som generationsskiften och pensioner med mera. För hästhållningen behövs en övergångsperiod främst för att ge en rimlig möjlighet att finansiera omställningen och hitta lösningar för genomförande. Därför anser Länsstyrelsen att en övergångsperiod på 10 år är lämpligt. En kortare omställningsperiod ger inte ökade konsekvenser för samhället i stort, såsom påverkan på livsmedelsproduktion, levande landsbygd samt miljö och biologisk mångfald.

Vi instämmer med förslaget att det för getter är lämpligt med tre till fem år.

Förslaget att kravet ska gälla först när en gård byter ägare kan innebära en risk för att generationsskiften fördröjs och/eller att den nuvarande djurhållaren känner sig tvingad att fortsätta driva verksamheten längre än planerat. Vid tillsynsärenden kan det vara svårt att utreda vem som är ansvarig för en djurhållning med detta förslag. Det finns en risk att man kan kringgå kravet genom att ta över en verksamhet utan att genomföra ett formellt ägarbyte.

Om det inte finns en karenstid vid ett övertagande måste djurhållningen avvecklas. Den gamla djurhållaren måste annars bygga om innan överlåtelse eftersom den nya djurhållaren inte får hålla djuren uppbundna alls. Vissa verksamheter är även av sådan typ att ett ägarbyte eller pension inte är aktuellt så som för till exempel en kommunägd verksamhet eller vissa företag och då är detta förslag inte genomförbart. Om förslaget ändå genomförs instämmer vi med utredningen gällande att det behövs ett undantag för övergångstiden så verksamheten ej behöver avvecklas under tiden man ställer om.

6.1.2 Undantag

Vi ser att det borde finnas möjligheter att införa ett generellt undantag för traditionell fäboddrift om man har en väl avvägd definition. Med traditionell fäboddrift menar vi att korna under sommartid går på bete på fäboden men tillfälligtvis en kortare tid måste stallas in på grund av ex. insektsangrepp eller rovdjur. Vi förstår också att det kan vara svårt att utforma undantagen på ett sätt som både ger önskad effekt samtidigt som det ger tydlig vägledning om vilka förutsättningar som krävs för att motivera ett generellt undantag. Oavsett hur man gör så tycker vi att det är viktigt att det finns någon form av möjlighet till undantag för att värna fäboddrift.

Vi instämmer med utredningens resonemang kring att det finns svårigheter med att ge generella undantag för hållningen av lantraser. Utredningen visar att djurhållare har möjlighet att göra omställningen om det ges tillräckligt med tid. Många av dessa djurhållare har redan ställt om. Samtidigt är det viktigt att värna om lantraser.

6.1.3 Behov av stöd för omställning till lösgående system

Kapitlet tar främst upp nackdelar med stöd under omläggningen. Några stora fördelar skulle vara att färre lantbrukare måste lägga ner sin produktion och därmed kan vi behålla en större del av den biologiska mångfalden, livsmedelsproduktionen och en levande landsbygd. Ett stöd skulle även hjälpa den yngre generationen att ta över. Om nuvarande investeringsstöd ska användas kan det behövas mer resurser till det stödet. Om investeringsstöd i första hand går till lösgående system kommer annan djurhållning att missgynnas, exempelvis gris, kyckling och äggproduktionen som redan har lösgående system.

6.1.4 Andra incitament

Länsstyrelsen instämmer med utredningens förslag att det behövs omfattande rådgivningsåtgärder. Länsstyrelsen har inte kunnat söka medel från Jordbruksverket för att ge stöd för åtgärder som gynnar djurvälståndet. En annan fördelning av budgeten till länen skulle göra att vi kan erbjuda rådgivning för ombyggnation till lösgående system. Vi ser särskilt ett behov av rådgivning till hästhållare eftersom det inte medför lika tydliga fördelar för verksamheten som hos get- och nötkreaturhållare, såsom ökad produktion och minskad arbetskostnad. Motivationen för omställning hos hästhållare kan därför vara lägre särskilt eftersom skillnaden i djurskyddsnytta inte heller är lika påtaglig. Det finns i dagsläget ingen rådgivning till hästhållare från vår länsstyrelse. För att kunna erbjuda det skulle även hästdjur behöva inkluderas i en utlysning mot djurvälståndet.

Vi håller med om att beteskravet är en viktig faktor för djurvälståndet och den biologiska mångfalden och att det därför bör finnas kvar. Det ska inte användas som ett incitament för att få djurhållare att ställa om till lösdrift.

De som medverkat i beslutet

Detta yttrande har beslutats av länsöverdirektören Lisbeth Schultze, efter föredragning av djurskyddskontrollanten Kristina Näsström. I den slutliga handläggningen medverkade även avdelningschef Ingrid Guldbbrand, biträdande funktionschefen Angelica Nordqvist, djurskyddskontrollanten Lisa Holmqvist och husdjursrådgivare Elin Mattsson.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.